

KAYIHAN KESKİNOK
RESİM SERÜVENİM (1950-1980)

RESİM SERÜVENİM (1950-1980)

Resim yapma tutkusu İnönü İlkokulu'nda okuduğum sıralarda başladı. Heves, tutku bir şeye, bir kişiye bir olaya hayranlıkla başlar. Benim hayranlığım ilk kez giydiğim uzun pantolonlu takım elbise içindi. Karatahtaya, kağıt olarak ne varsa hergün onlarca uzun pantolonlu, dik omuzlu üç düğme ceketli figürler çizdim bir yıl boyunca. İkinci yıl hayranlığım ilkokul beşinci sınıfta Mersin'de gördüğüm vapurlardı. Birgün dalgalı bir denizde bacasından duman tüten bir gemi resmi yapabilmek için müthiş bir istek duydum. Adana'da soğuk bir şubat akşamıydı. Soba sönmüş, herkes uyumuş, ben hala resimle uğraşıyordum. Başardım resmi. Hala anımsarım onu. Ben bütün resim yaşamımda hep o günkü resimdeki gizilgücü arayacağım; o resmi yapmaya çalışacağım bıkmaksızın.

...

Resimde Refik Epikman ve Malik Aksel, grafik sanatlarda Şinasi Barutçu, modlajda Hakkı İzzet en fazla etkilendiğim öğretmenlerimdi. Sağlam çizgi zevkimi Refik Epikman'dan aldım. Refik bey nesnenin görünümünden çok mekandaki konumuna, oylumsal durumuna önem veriyor, çizgi yükünü azaltmamızı, ayrıntıları atmamızı ve nesnenin değişmeyen özelliğini, kişiliğini bulmamızı istiyordu bizden. Malik Aksel ise nesnelere şiirsel yönlerini görmemizi bulmamızı isterdi.

...

1945-1946 öğretim yılında Boğazlıyan Ortaokulu'nda çalıştım. O sıralar Gazi Eğitim'de olduğu gibi peyzajlar yapıyor, Cezane'vari bir renkçiliği yeğliyordum. Rifat Ilgaz okulun Türkçe öğretmeni idi. Bir gün bana "peyzajlar güzel şeyler, ama insan yap; meselen insan ve ilişkileri olsun" dedi. Beni çok etkiledi. O tarihten sonra bir kaç peyzaj hariç hep insanla ilgili resimler yaptım.

...

Yeni boyanmış fındık yüklü bir motordan Görele'de ilk kez karaya ayak bastığımda askere giden birkaç yüz yiğit hora tepiyordu iskeleden Hükümet Meydanı'na uzanan yol boyunca. Yeşilin en canlısının mavi ile kucaklaştığı bu şirin kasabada insanlar duyarlığın, coşkunun doruğunda olurlardı yaşamlarının her döneminde. Yılın en az iki yüz seksen günü gökyüzü kapalı geçerdi bu yörelerde. Ama ışık daha bir anlamlı daha bir görkemli, yapraklar arasından ya da bilinmez bir köşeden süzülerek inerdi yeryüzüne. Her nesne bütün keskinliklerinden soyutlanmış, arınmış bir gizemsellik içine gömülür ve ışığın oluşturduğu hareket ve ritm genel leke bütünlüğü arasında dolaşır dururdu. Deniz, balıkçılar, horonlar, hele o günlere özgü düğünler bende büyük heyecan dalgaları uyandırırılar. Ulaşım denizden yapıldığı için düğünler de deniz taşıtlarında yapılırdı. Gelin, güvey, horon tepenler, direğe tırmanıp bayrak çekenler, kışın bile denize atlayanlar, belleğimde öylesine yer ettiler ki, yıllarca bu konuya eğilmekten kendimi alamadım. Zamanla balıkçılarla, denizcilerle arkadaşlık kurdum. Onların yaşamlarına karıştım. Azgın Karadeniz dalgalarının korkutucu güzelliğini gördüm onlarla birlikte. Resmimin figüre, zaman zaman folklorik olaylara yönelişinde Karadeniz'in bu şirin köşesinin büyük etkisi olmuştur. Ben Karadeniz'de, biraz, o dokuz on yaşlarımda düşlediğim bacasından duman tüten vapurları ve dalgalı denizi buluyordum. O sıralarda, Cezanne'vari renk modülasyonunu sürdürüyör; ama balıkçılar, düğünler yoluyla figüre daha çok bağlanıyorum.

...

İkinci Dünya Savaşı biteli on yıl olmuştu. Bütün Dünyada sanatta köklü değişmeler oluyordu. Dünya Sanatı soyuta yöneliyor, ben de Cezanne'vari çalışma tarzımda değişiklik gereğini hissediyorum. Resmim önce özgür ve asabi fırça tuşlarının egemen olduğu Fovist bir nitelik kazanıyor. Daha sonraları tuşlar asabi havasından daha düşünsel ama kararlı bir niteliğe dönüşüyor. 1955-1960 yıllarında gittikçe soyuta yö-

neliyorum. Soyutlanmış peyzaja figür de giriyor. Renk hep canlı Fovist. Figürde ve diğer biçimsel öğelerde, kilim havasına dönük, yüzeye yayılan geometrik bir biçim sergiliyorum.

Trabzon Yeşilyurt Lokantası'na, Gümüşhane Öğretmen Okulu toplantı salonuna duvar resimleri yapıyorum; Trabzon Lisesi'nden Yetişenler Cemiyeti'ne 12 metre boyunda bir resim yapıyorum. Bütün bu resimler geometrik bir figürçülük anlayışını içeriyor. Bir ara resmim tamamen geometrik soyuta yöneliyor. Bunlara tam anlamıyla figüratif olmayan denemez zira resimlerde doğa izleri var. Çok sevdiğim figürden ayrılmamın beni mutsuz edeceğini hissediyorum.

...

1956 yılında Ankara Üniversitesi Dil, Tarih Coğrafya Fakültesi küçük sergi salonunda ilk kişisel sergimi açıyorum. Sergi nedeniyle, sergi sonrası yazılar çıkmıştı. "Tutuma Övgü" adını taşıyan Bilge Karasu'nun yazısı beni yüreklendirmekle birlikte resim sorunlarını yeni boyutlar içinde değerlendirmeme neden oldu.

...

Avrupa'da beni en fazla etkileyen şey çalışmakta olduğum geometrik soyutlama olmadı. İsviçre'de Güzel Sanatlar Okulu'nda "Plastique Grammaire" adında bir program izlemiştim. Bu biçimle ilgili araştırmaları içeren bir atölye dersi idi. Türkiye'ye döndükten bir yıl sonra aşağı yukarı aynı anlamda ve içerikte bir dersin öğretmenliği için G.E.E Resim-İş Bölümü Öğretmenler Kurulu'ndan davet aldım. O yıllarda yaşları henüz kırkı bulmamış bir eğitici kadrosu oluştu. Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü'ne bir canlılık, dinamizm getirecek olan, önce sanatının ehli sonra eğitici anlayışını soktu bu genç kuşak. Bugün güzel sanatlar eğitimi veren üniversitelerin bir çoğunun sanatçı kadrosu o yıllardan yetişmiş öğrencilerimizdir.

...

Bu yıllar içinde resmimdeki çalışma tarzım figüratif bir yöne dönüştü. Hala soyutlama nitelikleri taşıyor resmim. Arayışlar içindeyim.

Geometri çok sağlam, mantıksal bir estetiğe olanak sağlıyordu; ama o ölçüde de duygudan, duyarlılıktan yoksun bir evren yaratıyordu. Değişme ihtiyacını duyduğum yıllarda "non-figüratif" modaydı. Daha önceleri denediğim için "non-figüratife" yö-

nelmedim. Dünya resminin muhakkak figüre, hatta katı figürlü anlayışa yöneleceğini sezmiştim. 1966 Yılı Devlet Resim ve Heykel Sergisi'ne siyahlarla yapılmış "Kara Haber" ve kırmızı uyumunda "Yürüyüş" tablolarıyla katılmak istemiştim. Bu tablolarım-la refüze edildim ilk kez Devlet Sergisi'nden. 1967 Sergisindeki "Çalışanlar" tablosu çizgisel özellikleri ağır basan bir resimdir.

...

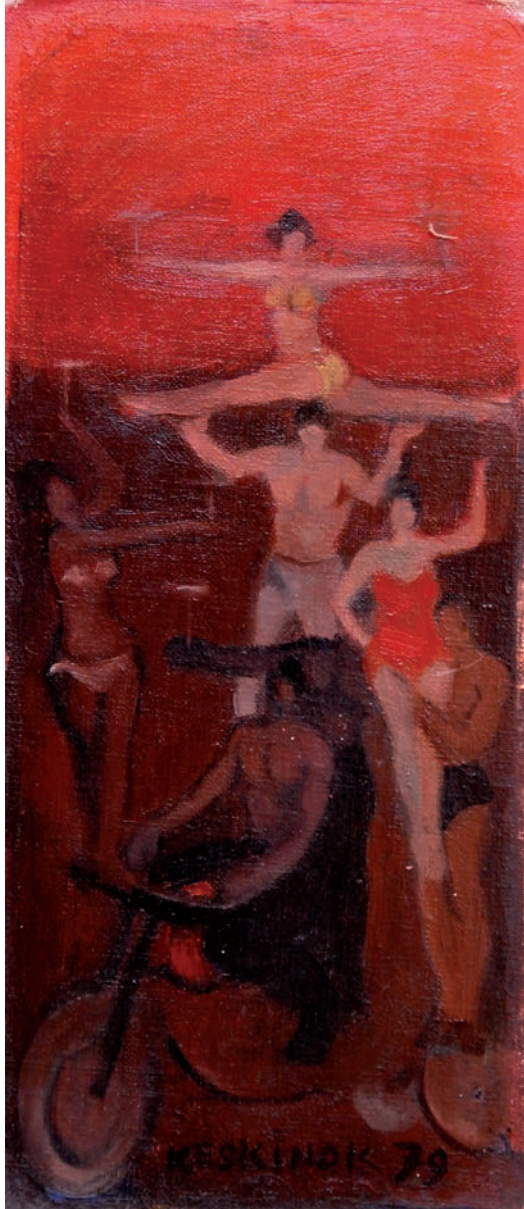
1971 yılında figürlü çalışmaları toplumsal içerikli konulara yönlendiriyordum. Gecekondu ve Karadeniz düğünleri ve çarpık kentleşmenin, emeksiz zenginleşmenin ürünü olan barlar, gece kulüpleri ve dansöz serileri bunlar arasındadır. 1973 yılında yaylalardan dönüşü ele alan "Şenlik" adlı resimle 34. Devlet Sergisi Ödülü'nü alıyorum. Diğerlerinde olduğu gibi burada da mutluluk ve yaşam sevinci resmin genel havası içinde kendilerini ortaya koyarlar. İzmir Resim ve Heykel Müzesi'nde bulunan bu resim, Gecekondu'da Düğün, Karadeniz Düğünü ve Dansöz'de olduğu gibi üç büyük leke değerini içeren bir geometrik yapı içinde kalabalık figür değerlendirmelerini içerir. Resmin temel kurgusu, hamursu boya katmanlarının sonucu olan o büyük üç lekedir. Figürler, lekenin hem koyu-açık hem renk durumuna göre bir çeşit benzeşleşme durumu sergilerler. Bu nitelik, 1973 yılında Cumhuriyet'in 50. Yılı nedeniyle düzenlenen yarışmada, Atatürk ve Cumhuriyet Ödülü'nü alan "Üretim Kıvancı" adını taşıyan resimde de görülür. Traktörlerin ve insanların oluşturduğu grup yukarı-aşağı hareket eden ritmik bir leke bütünlüğü içindedirler. Bütün figürler açık ya da koyu lekeye bağlanmış ve benzeşleşmişlerdir. Her figür aynı amaca yönelik özgün bir hareket sergiler. Ancak, bu özgünlük bağlı olduğu leke içinde kalma koşulunu içerir. İlerde bunun tersi oluşacak ve figür orada soyut bir mekan etkisi yapan renk lekesi içinde ışık olanaklarıyla değerlendirilecektir.

...

Peşpeşe sergiler açıyorum. Konularına lunaparklar serisi de katılmaktadır bu yıllarda. Bu konu resimlerime düşsel nitelikler kazandırmaya başladı. Çocuksu bir sevinç içindeyim. 1979 yılında beşinci kişisel sergimi açıyorum. Konularına mitolojik öğeler giriyor. Karadeniz düğünlerine "Kaçışın Gizemi" adını taşıyan resimde de görüldüğü gibi düşsel öğeler giriyor. Bu tür girişimler beni yeni biçimlendirme heyecanlarına götüren ateşleyici etkenler oluyor.

KARADENİZ'DE DENİZ BAYRAMI, 1974, 50 x 40
Tuvall üzerine yağlıboya

SİRK CAMBAZLARI, 1979, 35 x 15
Duralit üzerine yağlıboya

DENİZDE KIVANÇ, 1978, 59.5 x 48
Tual üzerine yağlıboya

KIZ KAÇIRMA, 1973, 49 x 63
Duralit üzerine yağlıboya

GELİN GETİRME, 1976, 45.5 x 46.5
Tuval üzerine yağlıboya

KARADENİZ'DE DÜĞÜN, 1975, 37.5 x 37.5
Tuvall üzerine yağlıboya

GELİN KARŞILAMA, 1970, 85 x 89
Tual üzerine yağlıboya

DÜĞÜN, 1974, 100 x 110
Duralit üzerine yağlıboya

GILGAMIŞ DESTANI, 1974, 81 x 99
Duralit üzerine yağlıboya

LUNAPARK, 1980, 52.5 x 57.5
Tuvall  zerine yağlıboya

LUNAPARK, 1976, 32 x 81
Duralit üzerine yağlıboya

GECE KULÜBÜ, 1975, 39 x 49
Duralit üzerine yağlıboya

GELİN ODASI, 1972, 95 x 68.5
Tuval üzerine yağlıboya

KARADENİZ'DE MAYIS YEDİSİ, 1971, 76 x 87
Tuval üzerine yağlıboya

KARADENİZ'DE TEMMUZ, 1975, 50 x 40
Duralit üzerine yağlıboya

PLAJ, 1978, 42 x 59
Mukavva üzerine yağlıboya

GEL GİT, 1967, 90 x 90
Tuval üzerine yağlıboya

YAYLA DÖNÜŞÜ, 1979, 45 x 34
Duralit üzerine yağlıboya

OSMANCIK'TAN PEYZAJ, 1952, 40 x 32
Tual üzerine yağılıboya

KARLI PEYZAJ, 1951, 39.5 x 52
Tuval üzerine yağlıboya

DONDURMACI BAŞINDA TRABZON'LU KÖYLÜ KADINLARI, 1952, 84 x 60
Tuval üzerine yağlıboya

SARIKAMIŞ'TA PEYZAJ, 1950, 55 x 67.5
Tual üzerine yağlıboya

PEYZAJ, 1955, 42 x 54
Kağıt üzerine yağlıboya

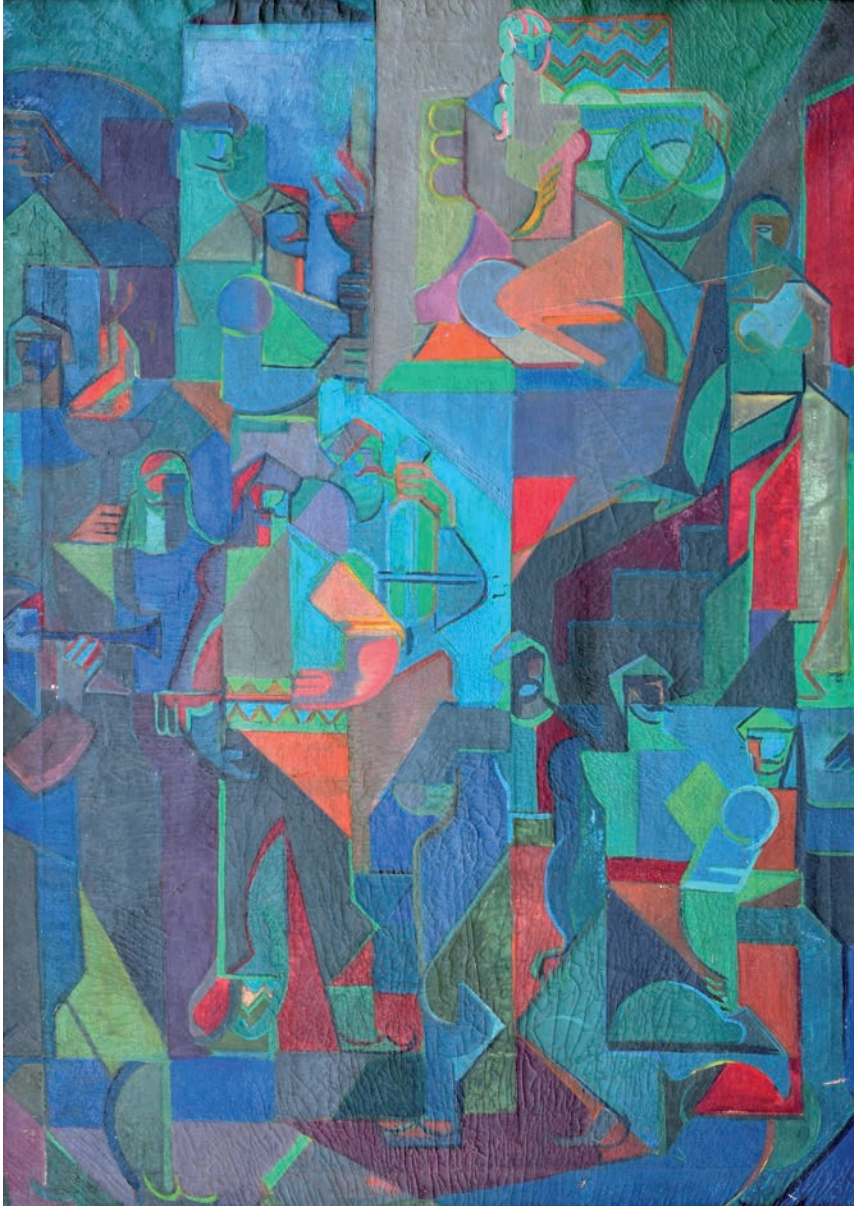
ELMA BAYRAMI, 1960, 118 x 182.5
Tuvall üzerine yağlıboya

KİŞ SPORLARI, 1960, 71 x 114
Tual üzerine yağlıboya

ANA VE ÇOCUĞU, 1956, 57.5 x 49
Tuval üzerine yağlıboya

İMECEYE GİDİŞ, 1959, 104 x 74
Tual üzerine yağlıboya

KÖROĞLU, 1954, 55 x 70
Tual üzerine yağlıboya

RİTMLER, 1957, 60 x 92.5
Tuval üzerine yağlıboya

SOYUT DÜZENLEME, 1950'ler, 48 x 68
Mukavva üzerine yağlıboya

SOYUT PEYZAJ, 1955, 66 x 40
Mukavva üzerine yağılıboya

KADIN, 1957, 64 x 47
Kağıt üzerine yağlıboya

DÜŞ KIRIKLIĞI, 1950'ler, 84 x 131
Tuval üzerine yağlıboya

AĞAÇ ALTINDA YATAN KADIN, 1955, 59 x 42
Kağıt üzerine yağlıboya

FANTASTİK RESİMLERE DOĞRU ARAYIŞLAR, 1963, 70 x 50
Kağıt üzerine mürekkepli kalem

FANTASTİK RESİMLERE DOĞRU ARAYIŞLAR, 1960'lı yılların ortası, 46 x 63
Kağıt üzerine yağlıboya

HASAT, 1959, 80 x 126
Tuval üzerine yağlıboya

İsimsiz, 1959-2001, 84 x 107
Tual üzerine yağlıboya

ÇOCUKSUZ AİLE, 1965, 74 x 90
Tuval üzerine yağlıboya